

DRUŽBENE VEDE: ARHEOLOGIJA-MATERIALNI VIRI, ETNOLOGIJA-NAČINI ŽIVLJENJA LJUDI, SOCIOLOGIJA-DRUŽBA, POLITIČNA EKONOMIJA-GOSPODARSTVO IN PROIZVODNJA, FILOLOGIJA-JEZIKI IN KNJIŽEVNOSTI, FILOZOFIJA-ČLOV. MIŠLJENJE, **POMOŽNE VEDE:** PALEOGRAFIJA-STARE PISAVE, SFRAGISTIKA-PEČATI, EPIGRAFIKA-STARI NAPISI, HERALDIKA-GRBI, DIPLOMATIKA-LISTINE, KRONOLOGIJA-ČAS, NUMIZMATIKA-KOVANCI, GENEALOGIJA-RODOSLOVJE, TOPONOMASTIKA-KRAJEVNA IMENA, ARHIVISTIKA-ARHIVSKO GRADIVO **NAČINI ŠTETJA LET:** **KRŠČANSKI**-(ROJSTVO KRISTUSA, V 6.STOL.DIONISIUS EXIGUUS), **GRŠKI**-(OI 776.p.n.š.), **RIMSKI**-(USTANOVITEV RIMA, 753.p.n.š.), **ARABSKI**-(MEKA – MEDINA 622), **BIZANTINSKI**-(STVARJENJE SVETA 5508.p.n.š.), **JUDOVSKI**-(STVARJENJE 3761.p.n.š.) **KOLENDARJI:** LUNIN(354 DNI), SONČEV(365,25 DNI), JULIJANSKI (46.p.n.š. JULIJ, SONČNI, 365d 6h), **GREGORIJANSKI** (1582 PAPEŽ GREGOR, SONČNI, 365d 5h 48m) **PERIODIZACIJA:** PRAVEK 3.5 MILIJ. →, ANTIKA 3500 →, SREDNI VEK 476 →, NOVI VEK 1492 →, SODOBNOST 1918 → **PISAVE:** **MEZOP:** PIKTOGRAFSKA, KLINOPIS, GROTEFEND; **EGIPT:** HIEROGLIFI, PIKTOGRAFSKA, CHAMPOLION **FENICIJA:** ALFABET **INDIJA:** BRAHMI, SANSKRIT **KITAJSKA:** 50.000 PISMENK, PIKTOGRAFSKA(PODOBOPISNA) PISAVA

PRAZGODOVINA: NASTANEK ČLOVEKA (3.500.000-10.000 pr.Kr.): **AVSTRALOPITEK** (ZADNJA ŽIVALSKA VRSTA, ETIOPIJA-LUCY), **HOMO HABILIS** (SPRETNI ČLOVEK, PRAČLOVEK, 2.MILIJ, VZRAVAN, V AFRIKA), **HOMO ERECTUS** (POKONČNI ČLOVEK, AFRIKA EVROPA AZIJA, JAVANSKI ČLOVEK, PEKINŠKI ČLOVEK), **ARHAIČNI HOMO SAPIENS** (STARI MISLEČI ČLOVEK, KROMANJONEC, KRAPINŠKI ČLOVEK, NEANDERTALEC), **HOMO SAPIENS SAPIENS** (SODOBNI MISLEČI ČLOVEK) **PALEOLITIK:** 2MILIJ., LOV,RIBOLOV,KAMEN IN LES, POD SKALAMI, JAME, ZEMLIJANKE, ČREDE ALI HORDE, OGENJ **MEZOLITIK:** LOV, NABIRALNIŠTVO, RIBOLOV, DREVAK, HARPUNA, MREŽA, KOŠARA, MIKROLITI, OB REKAH, MORJIH, UDOMAČITEV PSA **NEOLITIK:** 8.000 pr.Kr., GOJENJE RASTLIN, SRPI, CEPICI, BRUŠENJE ORODJA, PŠENICA, JEČMEN, PROSO, RIŽ, JAM, OVCE KOZE, GOVEDO, PRAŠIČ, PES, SKUPNA IN ZASEBNA LAŠT, OBRT, MATRIARHAT, NASELJA, OBZIDIJE **KOVINSKE DOBE:** BAKRENA, BRONASTA, ŽELEZNA (1.HALŠTATSKA,2.LATENSKA) KOVAŠTVO, RUDARSTVO, LIVARSTVO, SPECIALIZACIJA DELA, PREMOŽENJSKE RAZLIKE, PLEMSTVO, PATRIARHAT **NAJDIŠČA:** **PALEOLITIK:** JAMA V LOZI PRI OREHKU V PIVŠKI KOTLINI, POTOČKA ŽIJALKA, VOTLINA DIVJA BABE **BAKRENA DOBA:** LJUBLJANSKO BARJE **STAREJŠA ŽELEZNA DOBA** (ILIRI): NOVO MESTO, VAČE

PRVE VISOKE CIVILIZACIJE: OB REKAH: NIL, EVFRAT, TIGRIS, IND, JANGCEKIANG, HUANGHO **NAMAKALNO POLJEDELSTVO:** HITRA RAST PREBIVALSTVA, ORGANIZACIJA GRADNJE, DRŽAVNA UPRAVA, DAVKI, VLADAJOČI IN PODREJENI SLOI **EGIPT:** VLADAJOČI SLOI: FARON, VEZIR, VOJAŠKI POVELJNIK, URADNIK; PODREJENI: KMET, SUŽENI, OBRTNIK, TRGOVEC **OBDOBJA:** **NASTANEK STARE DRŽAVE:** V AZIJI, ZDRUŽITEV SEVERNEGA IN JUŽNEGA EGIPTA, FARAON MENES, MESTO MEMFIS; **1. VMESNO OBDOBJE:** RAZPAD DRŽ. NA DVA DELA; **SREDNJA DRŽAVA:** TEBE, TEBANSKI KNEZI KOT FARAONI, OSVOJILI DEL NUBIJE; **2.VMESNO OBDOBJE:** PRISELITEV HIKSOV IZ MALE AZIJE; **NOVA DRŽAVA:** TUTMOZIS 3, TUTANKAMON, RAMZES II; **POZNO OBDOBJE:** DINASTIJA SAITOV ZDRUŽI EGIPT, NEHO II, 525 pr.Kr. GA ZAVZAMEJO PERZIJI **MEZOPOTAMSKE DRŽAVE:** SEMITI **SUMERSKE MESTNE DRŽAVICE:** 3000 pr.Kr.; TEMPLJI-ZIGURATI, UR, BABILON, ASUR, NINIVE, IRIGACIJA, TRGOVINA, OBRT, TEMPELSKE DRŽAVNE **AKADSKA DRŽAVA:** KONEC 3.TISOČ., VLADAR SARGON, AKAD **STAROBABILONSKO KRALJ.:** MEDREČJE, BABILON, 2.TISOČ., HAMURABI, PRVI ZAKONIK; **ASIRSKO KRALJESTVO:** KONEC 2.TISOČ., EGIPT, MEZOPOTAMIJA, PALESTINA, FENICIJA, DEL MALE AZIJE, ASURBANIPAL, NINIVE, KRUTOST **NOVOBABILONSKO KRALJESTVO:** J. MEZOPOTAMIJA, SIRIJA, PALESTINA, NEBUKADNEZAR UNIČI JUDE IN JERUZALEM

FENICIJA: KANAAN, KANAANCI ALI FENIČANI, 2. IN 1. TISOČ. pr.Kr., MESTNE DRŽAVICE OB MORJU, BIBLOS, SIDON, TIR, PRIZNAVALI SO NADOBILAST DRUGIH NARODOV, KMETIJSTVO, TRGOVINA(ŠKRLAT, KERAMIKA, AMFORE, SLONOVINA, NAKIT, STEKLO, TRTA, OLJKA, DATLJI, FIGE), LADJE, TRGOVSKE KOLONIJE (KARTAGINA) **PALESTINA:** BIBLIJA, ABRAHAM V 2.TISOČ ODPELJE HEBREJCE IZ HARANA V KANAAN, ZARADI LAKOTE HEBREJCI POTUJEJ OV EGIPT, IZ EGIPTA JIH ODPELJE MOJZES, NA GORI SINAJ DOBI 10 BOŽJIH ZAPOVEDI, LJUDSTVO SE NASELI V ZVEZI 12 PLEMEN, KI SE IMENUJE IZRAEL (RODOVNO PLEMENSKA DRUŽBA), VODILI SO SODNIKI (SAMSON), SAHEL., DAVID PORAZI FILISTEJCE, ZAVZAME JERUZALEM, SALOMON ODPRE VELIKO TRGOVSKIH POTI, ZGRADI TEMPEL J V JERUZALEMU, PO SALOMONOVNI SMRTI KRALJESTVO RAZPADE NA KRALJI. IZRAEL IN KRALJ. JUDA **HETITI:** 2.TISOČ. PRED KR., INDOEVROPEJCI, MALA AZIJA, KRALJ HATUZILI, HATUZA, ZASEDEJO BABILON, SIRIJO **PERZIJA:** 1.TISOČ. PR KR., AHAIMENES, OD EGIPTA IN MORJA DO INDA 6 IN 5 STOL. PR KR. PRIAZNO VLADANJE, DAREI-KRALJI KRALJEV, 20 SATRAPJI, PASARGADE. CESTA **INDIJA:** **INDSKA CIVILIZACIJA:** IND, HARAPPA, MOHENDO DARO, KOTI DIDŽI **VEDSKA:** VEDE(4 KNJIGE HIMN IN MOLITEV), ARICI, 4 KASTE(BRAHMANI-DUHOVNIKI, KŠATRJE-VOJAKI IN VLADAR, VAIŠIJE-ROKODELCI IN KMETIJE, ŠUDRE. BUDIZEM=ENAKOST V DRUŽBI, NENASILJE, PROTI KASTAM